

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 4/2022

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Jędrzej Lubasiński, Maciej Miniszewski, Anna Szymańska, Paweł Śliwowski, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybertowicz

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z IV kwartału 2022 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z IV kwartału 2022 r.
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

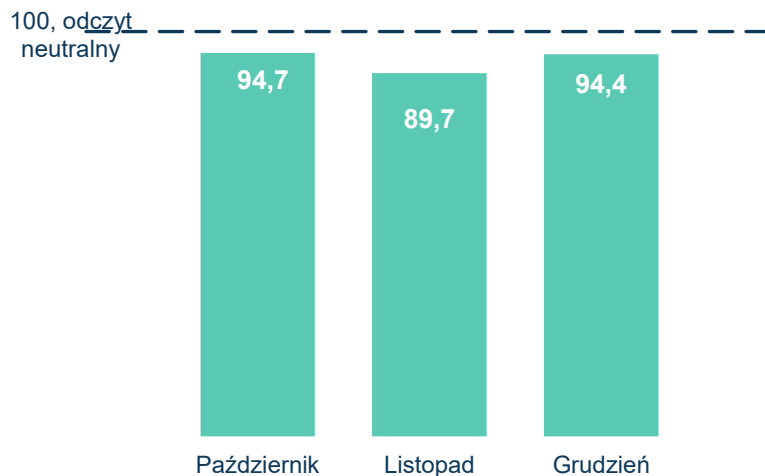

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

94,4 pkt. wyniósł grudniowy MIK

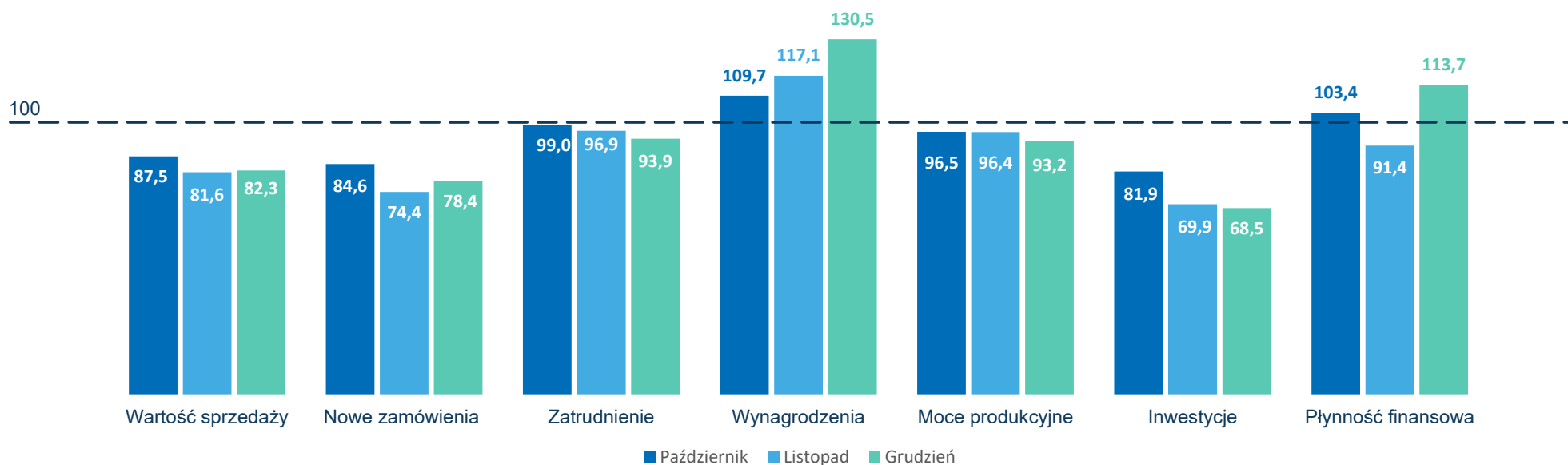
Miesięczny Indeks Koniunktury w grudniu **wzrósł o 4,7 pkt. względem poprzedniego miesiąca**. W czwartym kwartale najniższy odczyt zanotowano w listopadzie. W porównaniu z trzecim kwartałem obserwowane jest dalsze pogorszenie nastrojów przedsiębiorców.

We wszystkich miesiącach czwartego kwartału wśród przedsiębiorców przeważały nastroje negatywne. Wskaźniki były gorsze niż w poprzednim kwartale, w listopadzie zanotowano najniższą wartość MIK od początku roku. W grudniu MIK lekko wzrósł w porównaniu do listopada, co miało prawdopodobnie związek z przewidywanymi sezonowymi wzrostami sprzedaży w okresie przedświątecznym. Prawdopodobnie w najbliższym czasie nie należy się spodziewać dynamicznego zwiększania się MIK w związku z niepewną sytuacją geopolityczną i trudną sytuacją gospodarczą.

MIK – według komponentów

Większość komponentów MIK z negatywnym odczytem

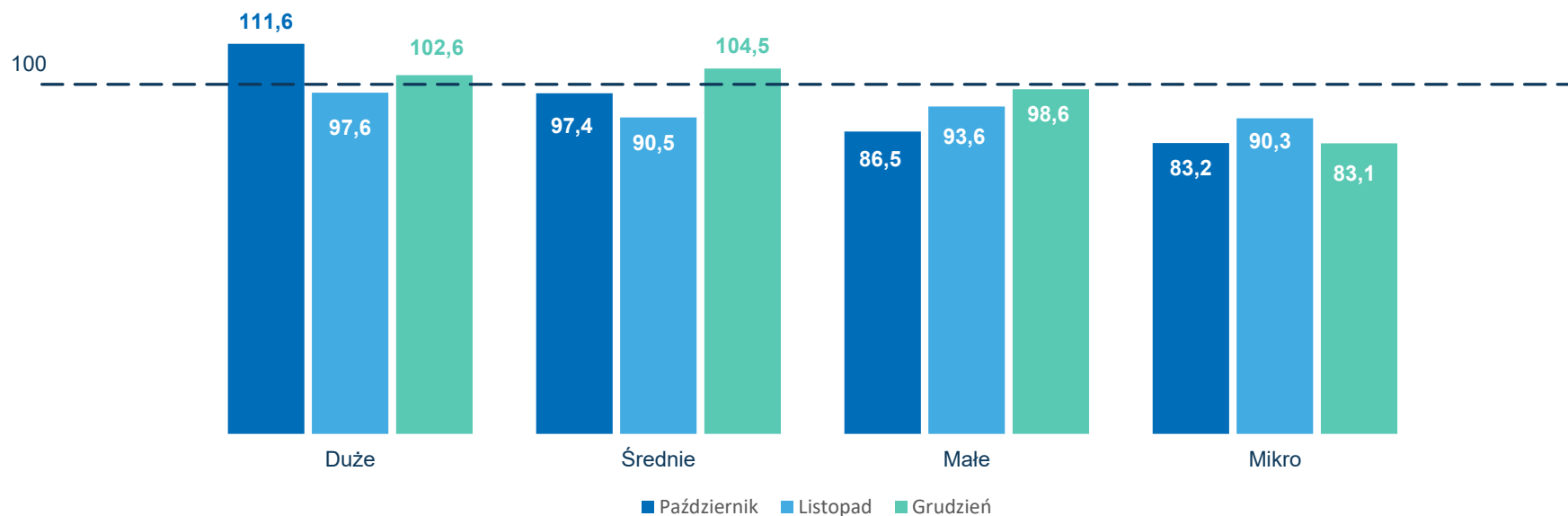
O niskim odczycie MIK zdecydowała negatywna wartość większości jego komponentów. Przez cały czwarty kwartał **pięć na siedem wskaźników** (inwestycje, nowe zamówienia, wartość sprzedaży, moce produkcyjne, zatrudnienie) **osiągało wartości poniżej poziomu neutralnego** (100,0 pkt.), co oznacza przewagę nastrojów negatywnych wśród przedsiębiorców. W grudniu wzrósł komponent dotyczący wynagrodzeń – o 13,4 pkt. oraz płynności finansowej – o 22,3 pkt. Wynik grudniowego odczytu dotyczącego wynagrodzeń może być spowodowany nasilającą się presją płacową ze strony pracowników oraz podwyżką płacy minimalnej od 2023 r.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

W grudniu lekka poprawa nastrojów w większości firm

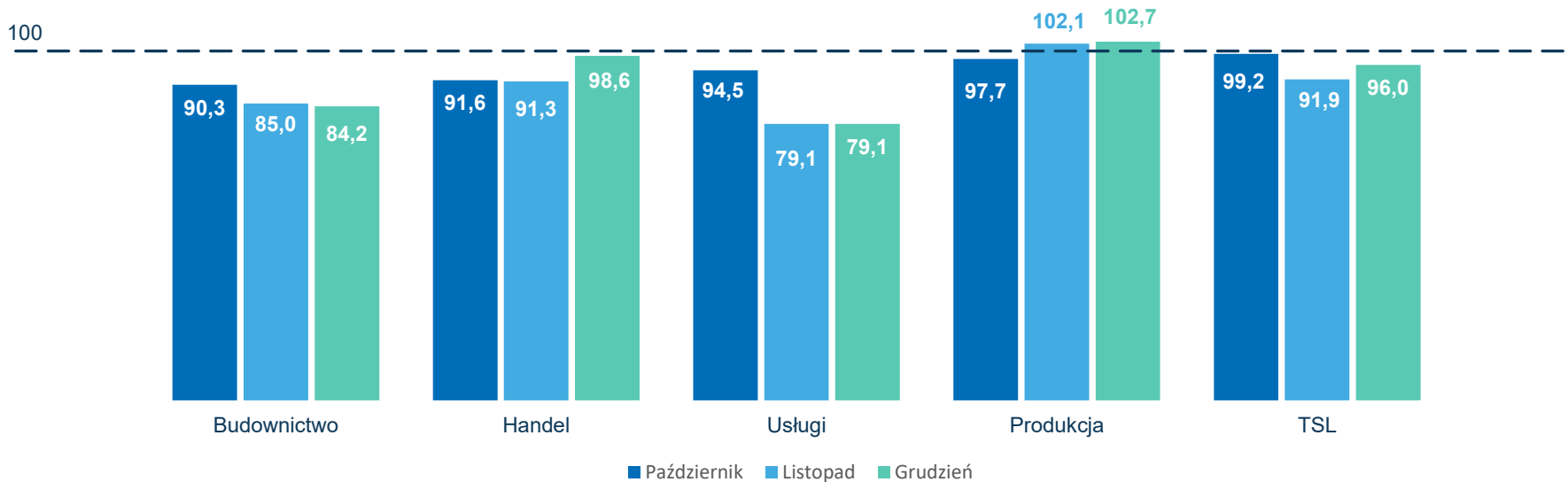
W grudniu we wszystkich firmach poza mikro widać poprawę wskaźnika MIK – najbardziej wzrósł w średnich (o 14 pkt.), mniej w małych i dużych (o 5 pkt.). W mikrofirmach odczyt MIK spadł o 7,2 pkt. osiągając najniższą wartość od początku roku. Pozytywne nastroje panowały w grudniu jedynie w średnich i dużych firmach. Polepszenie nastrojów firm w grudniu może wynikać ze spodziewanego wzrostu liczby zamówień w okresie przedświątecznym.

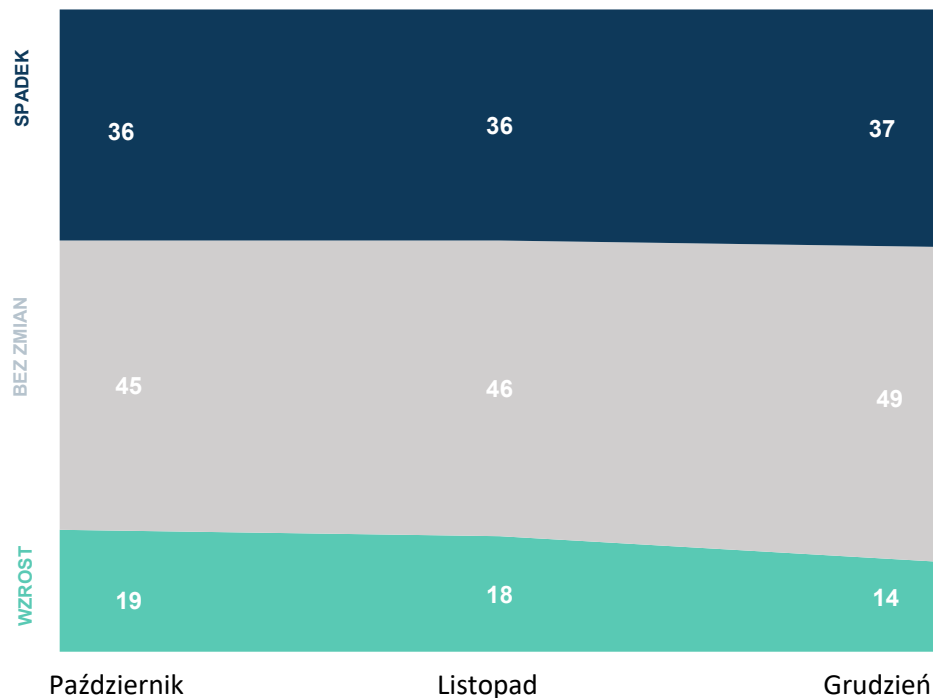
MIK – według branż

W grudniu większość branż z negatywnymi nastrojami

W grudniu we wszystkich branżach poza produkcją MIK osiągnął wartości poniżej poziomu neutralnego (100 pkt.). W stosunku do poprzedniego miesiąca w grudniu nastąpił wzrost wartości MIK w handlu (o 7,3 pkt.), branży TSL (o 4,1 pkt.) i produkcji (o 0,6 pkt.). Od listopada najniższe wskaźniki notowane są w usługach, gdzie MIK osiągnął najniższe wartości od początku roku. Może to wynikać z bardziej oszczędnościowych postaw wśród konsumentów.

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w IV kw. 2022 r.

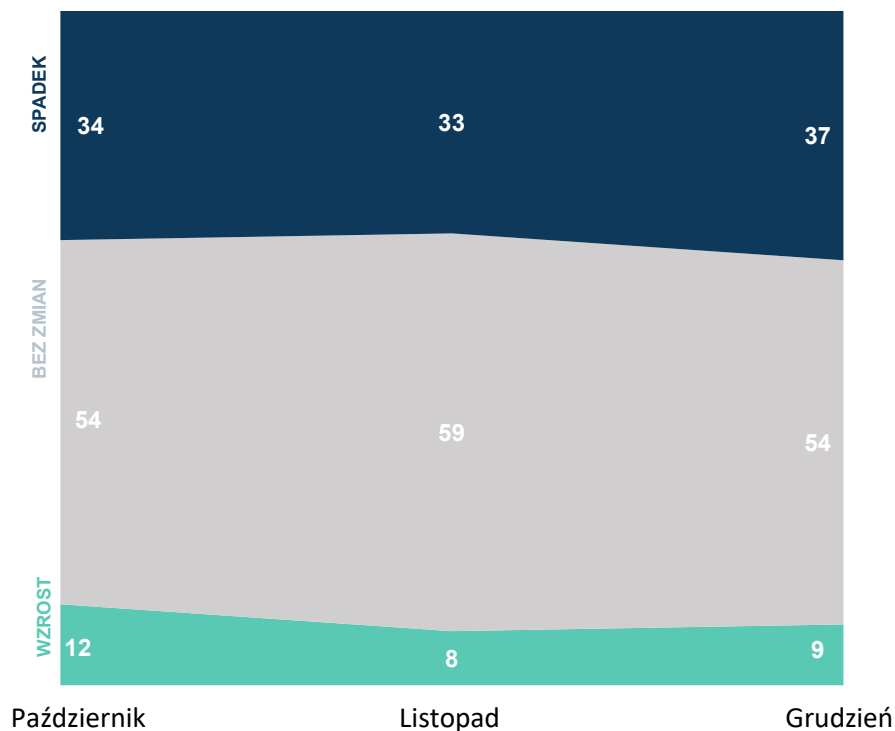

W ostatnim kwartale wartość sprzedaży bez wyraźnych zmian

W grudniu udział przedsiębiorstw deklarujących spadek sprzedaży wzrósł zaledwie o 1 pkt. m/m do poziomu 37 proc. Spadł natomiast odsetek firm deklarujących wzrost wartości sprzedaży – o 4 pkt. m/m, do 14 proc.

Podobnie jak na koniec trzeciego kwartału 2022 r., również na koniec czwartego blisko połowa firm deklarowała brak zmian wartości sprzedaży – odsetek ten zarówno we wrześniu jak i w grudniu wyniósł 49 proc.

Zmiana liczby nowych zamówień w IV kw. 2022 r.

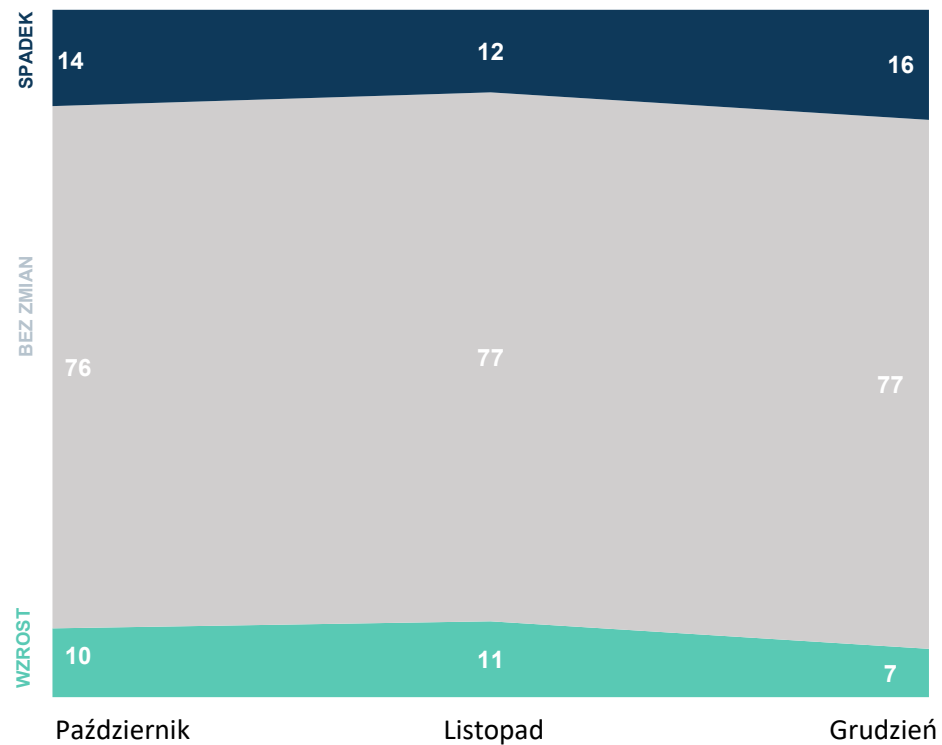

Ponad połowa firm deklaruje brak zmian w liczbie nowych zamówień

Największy udział deklaracji o spadku liczby nowych zamówień przyniósł grudzień – 37 proc. wskazań (o 4 pkt. proc. więcej m/m). W grudniu zmniejszył się, do poziomu 54 proc., udział firm deklarujących brak zmian w liczbie nowych zamówień (spadek o 5 pkt. proc. m/m).

Porównując deklaracje firm z poprzednim kwartałem, widać pogorszenie sytuacji przedsiębiorców. Ogólnoświatowa stagnacja gospodarcza wywołana wojną w Ukrainie, coraz wyraźniej odciska się na kondycji polskich firm. Spada liczba wskazań na brak zmian w liczbie nowych zamówień, jednocześnie wzrasta odsetek firm notujących ich spadek.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

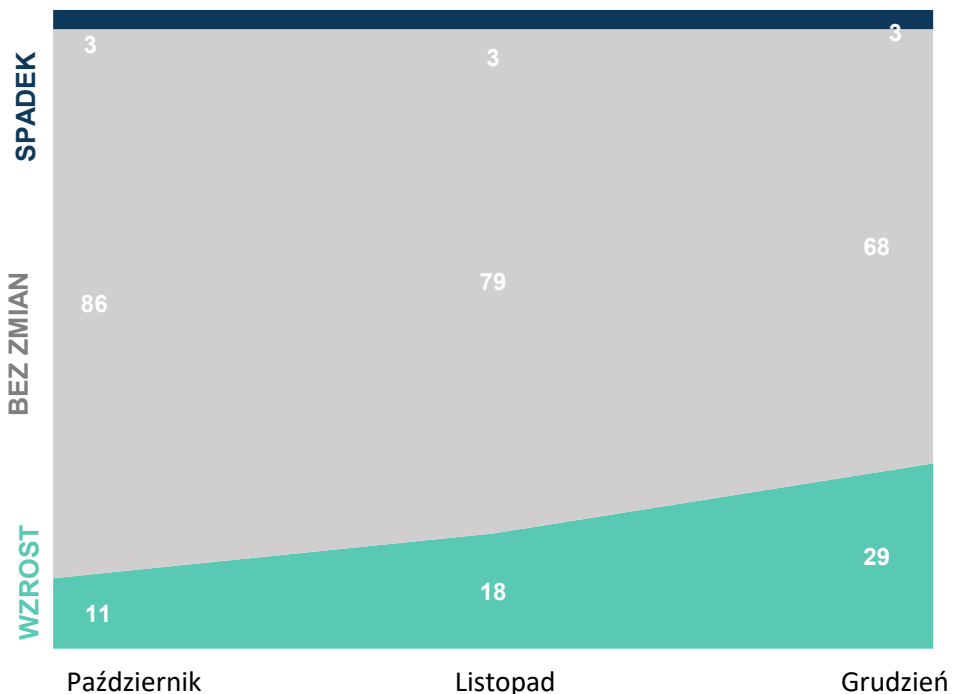

Sytuacja na rynku pracy wciąż jest stabilna

Pod koniec IV kwartału zdecydowana większość firm (77 proc.) deklarowała utrzymanie poziomu zatrudnienia – podobnie było w poprzednich kwartałach. Jednak od początku kwartału przeważa udział planujących redukcję zatrudnienia (16 proc. w grudniu) nad planującymi zatrudnienie nowych pracowników (7 proc. w grudniu).

Sytuacja na rynku pracy nadal pozostaje stabilna. Mimo gorszych wyników sprzedaży i stagnacji w obszarze nowych zamówień, w nowym roku nie powinno dojść do drastycznych cięć zatrudnienia.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

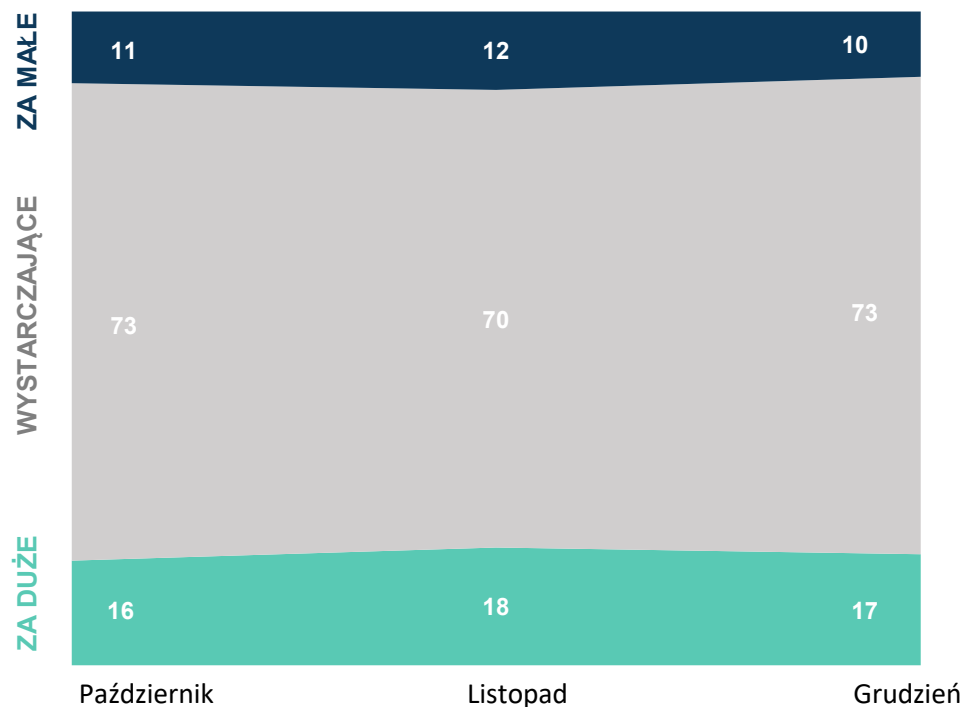

Presja płacowa daje o sobie znać w grudniu

Na koniec roku 2022 wyraźnie wzrósł odsetek firm deklarujących wzrost wynagrodzeń – o 11 pkt. proc. m/m, a w porównaniu do września – o 16 pkt. proc. Udział firm deklarujących obniżenie pensji w całym IV kwartale jest niewielki i pozostaje na stałym poziomie 3 proc.

Wyraźnie większy w grudniu odsetek deklaracji podniesienia wynagrodzeń dla pracowników w porównaniu z początkiem kwartału jest zapewne efektem ustawowej podwyżki pensji minimalnej zaplanowanej na styczeń 2023 r.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

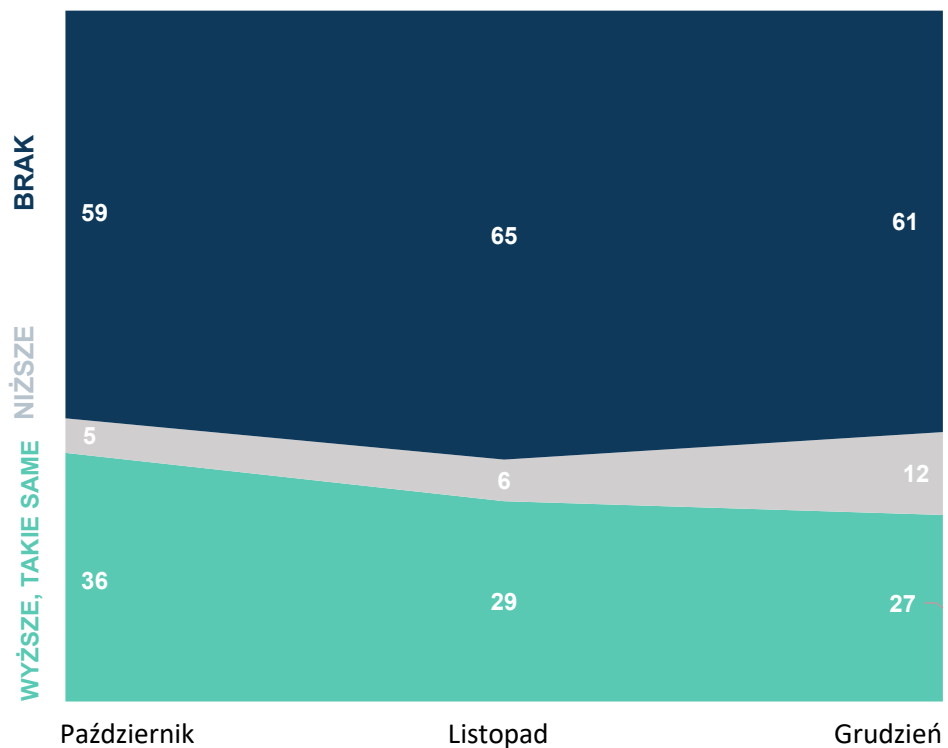

Zdecydowana większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

W grudniowym pomiarze podobnie 73 proc., jak we wrześniu, zadeklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc. Jednocześnie na koniec roku wyraźnie przeważają firmy deklarujące zbyt duże moce produkcyjne nad firmami o zbyt małych mocach produkcyjnych.

Przewaga firm o zbyt dużych mocach produkcyjnych uwidoczniła się już na koniec poprzedniego kwartału (wrzesień 16 proc. – zbyt duże; 13 proc. – zbyt małe). Koniec roku potwierdza hamowanie gospodarki (grudzień 17 proc. zbyt duże; 10 proc. zbyt małe).

Wydatki inwestycyjne firm

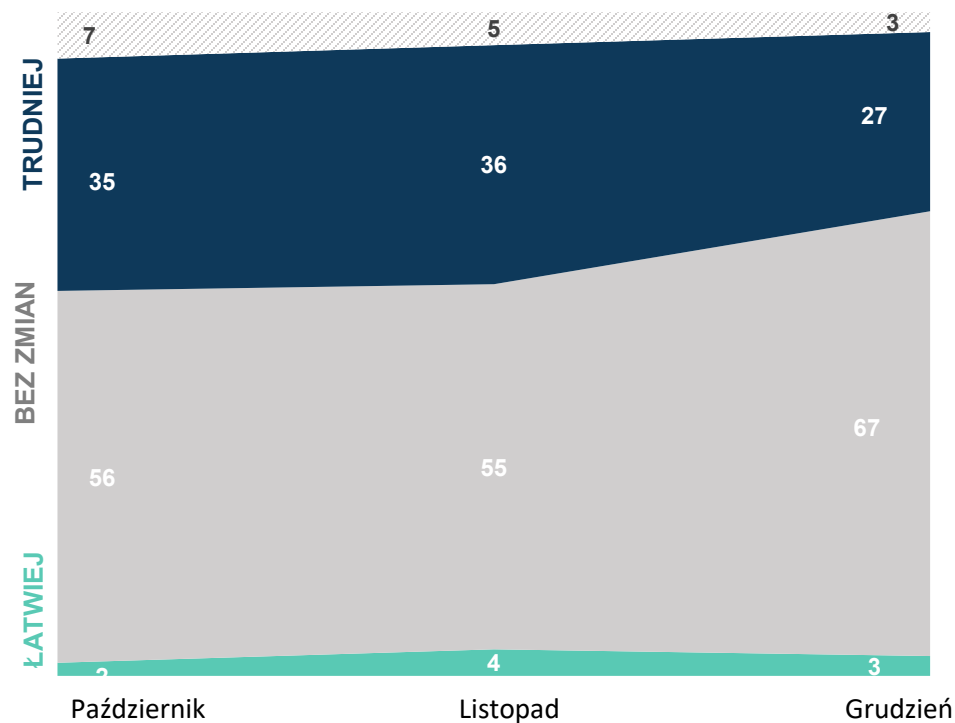

Większość polskich firm nadal nie inwestuje

W ostatnim kwartale 2022 r. największy udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych zanotowano w listopadzie (65 proc.). Z kolei w grudniu wyraźnie zmniejszył się odsetek firm zwiększających wydatki na inwestycje – 27 proc., w październiku było 36 proc.

Inwestycje niezmiennie pozostają najstabszym komponentem MIK. Pewien niepokój może budzić dość wyraźny na koniec roku wzrost odsetka firm deklarujących obniżenie wydatków inwestycyjnych z 6 proc. w listopadzie, do 12 proc. w grudniu. Patrząc na rosnące bariery prowadzenia biznesu w postaci niepewności sytuacji gospodarczej i cen energii sytuacja inwestycyjna raczej nie poprawi się w przyszłym roku.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

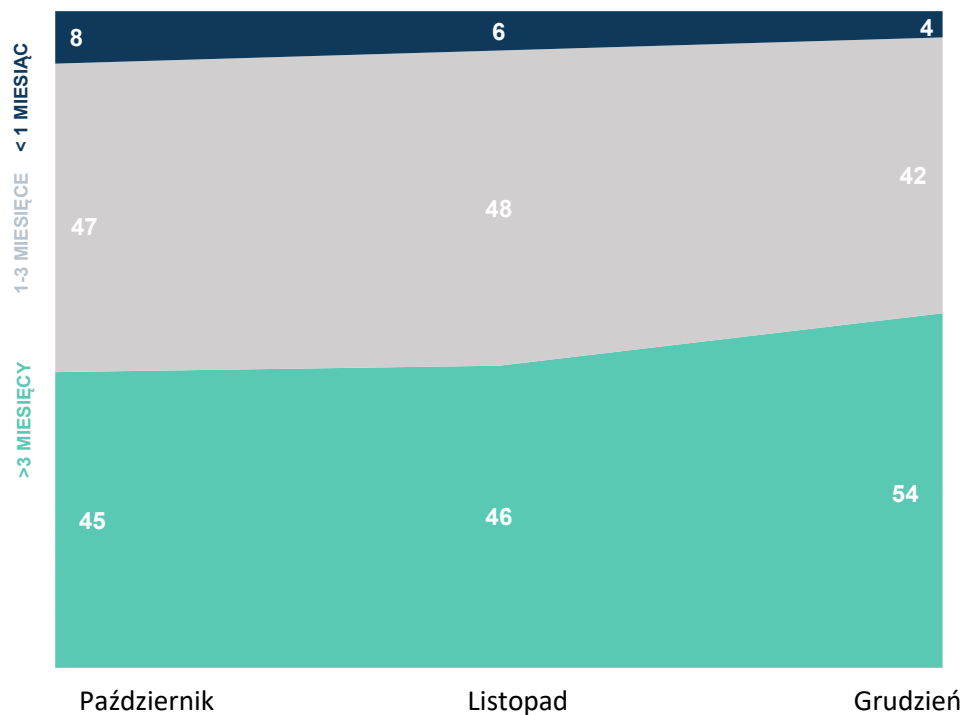

Mniej niż 1/3 firm uważa, że trudniej jest uzyskać dostęp do finansowania zewnętrznego

Na koniec IV kw. wyraźnie spadł udział firm deklarujących trudniejszy dostęp do finansowania zewnętrznego. W listopadzie wynosił 36 proc., a w grudniu 27 proc.

Ocena dostępu do finansowania zewnętrznego na koniec kwartału była nieco lepsza niż w III kw. Niemal do 70 proc zbliża się odsetek firm nie notujących zmian w dostępie do finansowania zewnętrznego, co może świadczyć o stopniowym stabilizowaniu się polityki kredytowej w bankach.

Ocena płynności finansowej firmy

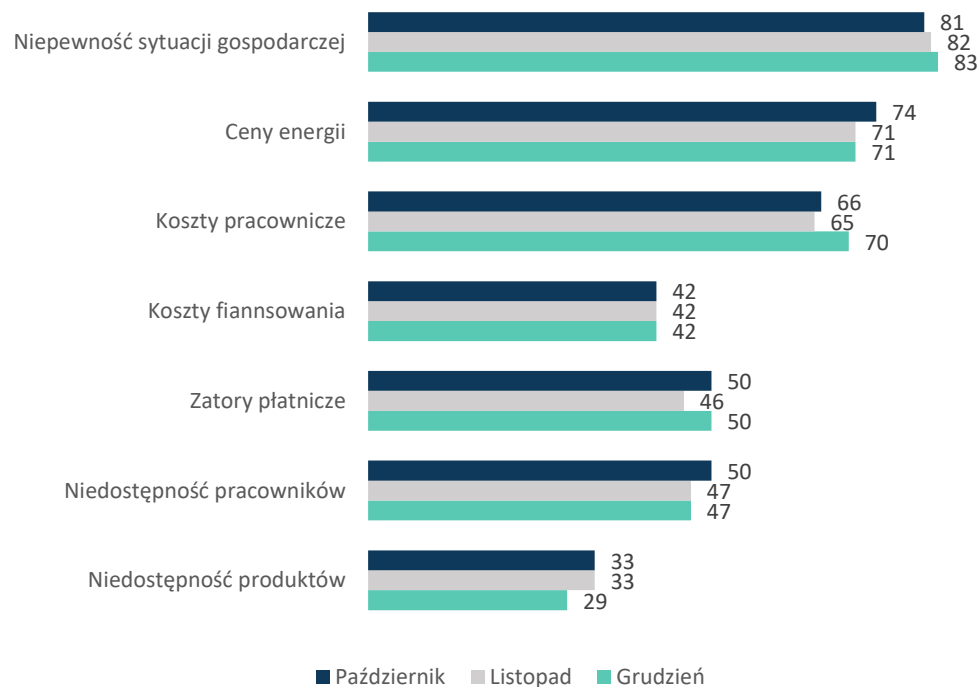

Lekka poprawa płynności finansowej pod koniec kwartału

W październiku i listopadzie mniej niż połowa firm dysponowała środkami finansowymi pozwalającymi na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy. Jednak w grudniu poprawiła się płynność finansowa przedsiębiorstw – ponad połowa deklarowała środki, które wystarczą na działanie powyżej 3 miesięcy.

Jednocześnie o 4 pkt. proc. od początku kwartału spadł udział firm, które nie miały środków na działanie na dłużej niż przez miesiąc.

Znaczenie barier działalności

Największe bariery nadal stanowią niepewność sytuacji gospodarczej oraz ceny energii

W grudniu niepewność sytuacji gospodarczej, podobnie, jak w poprzednich miesiącach została wskazana jako największa bariera działalności – uznało tak ponad 80 proc. firm. Znaczącą barierą były też rosnące ceny energii (71 proc.) oraz koszty pracownicze (70 proc.).

Od początku roku niepewność sytuacji gospodarczej oraz ceny energii były uznawane przez przedsiębiorców za główne bariery prowadzenia działalności gospodarczej. Wskazania na te bariery wynikają z niestabilnej sytuacji geopolitycznej, a także obserwowanego spowolnienia gospodarczego.

Komentarz PIE

19

Od pięciu miesięcy Miesięczny Indeks Koniunktury wskazuje na przewagę nastrojów negatywnych wśród polskich przedsiębiorców, ale grudniowy MIK wzrósł m/m o 4,7 pkt. Po wyraźnym spadku nastrojów w listopadzie, obecnie obserwujemy ich lekką poprawę. Na podobną sytuację wskazują wyniki ostatniego PMI dla polskiego przemysłu - wskaźnik wzrósł m/m, ale nadal jest poniżej poziomu neutralnego. MIK, w przeciwieństwie do PMI, pokazuje sytuację nie tylko w przemyśle. Dzięki naszemu wskaźnikowi możemy zaobserwować pewne zróżnicowanie w nastrojach firm w zależności od ich wielkości i reprezentowanej branży.

O wzroście MIK w grudniowym odczycie zdecydował wysoki poziom wskaźnika dla komponentu dotyczącego wynagrodzeń. Zdecydowanie więcej firm planuje podwyżki (31 proc.) niż obniżki wynagrodzeń (3 proc.). Ale w sytuacji, w której firmy muszą planować podwyższenie płac (w związku z nowym minimalnym wynagrodzeniem od stycznia i presją płacową spowodowaną inflacją) wzrost wskaźnika wynagrodzeń nie wpisuje się pozytywnie w sytuację przedsiębiorstw. Podwyższenie płac podniesie koszty firm, a już obecnie wysokie koszty pracownicze są dla 70 proc. przedsiębiorstw barierą silnie utrudniającą ich działalność i weryfikują plany zatrudnieniowe firm. Z naszego badania wynika, że w kolejnych trzech miesiącach więcej firm planuje zmniejszać (16 proc.) niż zwiększać (7 proc.) zatrudnienie.

Kolejnym komponentem MIK, który osiągnął wysoki poziom w ostatnim odczycie jest płynność finansowa. Ponad połowa firm (54 proc.) deklaruje, że ma wystarczające środki finansowe, aby funkcjonować na rynku dłużej niż 3 miesiące. Miesiąc temu mieliśmy takich deklaracji mniej niż połowę (46 proc.). Wzrost wskaźnika dotyczącego płynności jest zapewne efektem podjętych przez firmy działań optymalizujących koszty i podnoszeniem cen na własne produkty lub usługi.

Pozostałe komponenty MIK osiągają poziom poniżej 100 pkt. Najniższy jest dla inwestycji i nowych zamówień. Większość firm (61 proc.) nie ponosi wydatków inwestycyjnych, z czego 1/3 nie ma środków finansowych na inwestycje, a 2/3 nie inwestuje, bo nie ma takiej potrzeby. Brak inwestycji jest powiązany z niepewną sytuacją gospodarczą, w której firmy funkcjonują przez cały 2022 r., przy czym na początku roku na niepewność sytuacji gospodarczej jako barierę silnie utrudniającą funkcjonowanie wskazywało 75 proc. firm, a na koniec roku wskazań takich odnotowaliśmy aż 83 proc.

Ostatnie dane MIK zwiastują słabszą kondycję przedsiębiorstw w IV kwartale i przybliżają perspektywę trudności z polepszeniem koniunktury na początku przyszłego roku. W nowy rok firmy wchodzi z dużą niepewnością, której towarzyszy wysoka inflacja i konieczność ograniczania kosztów działalności.

Komentarz BGK

Choć na pierwszy rzut oka grudniowa, prawie 5-punktowa, poprawa indeksu MIK może napawać lekkim optymizmem przed pełnym wyzwaniem 2023 r., to jednak tak naprawdę, niestety, niewiele zmienia w przewidywaniach gospodarczych na najbliższe kwartały. Przede wszystkim wynika to z faktu, że dwa komponenty, które najbardziej kontrybuują do ogólnego wzrostu indeksu (wynagrodzenia oraz płynność finansowa) mają w sobie „pierwiastek” negatywny.

Rosnący odsetek firm oferujących podwyżki pracownikom to prawdopodobnie głównie efekt wysokiej inflacji, a nie wynik optymizmu wśród przedsiębiorców. Z kolei dodatni wkład składowej płynności to skutek wprowadzania bardziej restrykcyjnej polityki wydatkowej w firmach. Tę hipotezę potwierdza kolejne pogłębienie spadku komponentu inwestycyjnego oraz lokowanie w kolejnym miesiącu składowej zatrudnienia poniżej poziomu neutralnego. Redukcja wydatków kapitałowych (inwestycje) oraz kosztów operacyjnych (zatrudnienie) powodują więc krótkotrwałą poprawę płynności.

Natomiast bardziej optymistyczne spojrzenie i dostrzeżenie pozytywnych sygnałów w poszczególnych branżach daje nadzieję, że negatywny trend w handlu został zatrzymany. Pesymistyczne postrzeganie nadchodzących miesięcy w kilku poprzednich badaniach prawdopodobnie nie zmaterializowało się w całości, sezon wczesnoprzedswiąteczny (efekt Black Weeks) był względnie dobry, a dodatkowo cały czas zatrudnienie w krajowej gospodarce utrzymuje się na wysokim poziomie. Perspektywy dla handlu mogą więc być lepsze niż się wcześniej obawiano.

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE i BGK.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE i BGK w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Bank Gospodarstwa Krajowego to polski bank rozwoju – jedyna taka instytucja w Polsce. Bank aktywnie wspiera rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Realizując strategiczne projekty rozwojowe finansuje m.in. największe inwestycje infrastrukturalne, zwiększa dostęp Polaków do mieszkań oraz pobudza przedsiębiorczość polskich firm w kraju i za granicą. Jest inwestorem w funduszach, których aktywami zarządza Polski Fundusz Rozwoju. Pracownicy banku mają wysokie kompetencje w realizacji projektów służących rozwojowi kraju. Dbając o zrównoważony rozwój kraju, Bank jest obecny w każdym regionie Polski. W 2018 r. rozpoczął ekspansję, otwierając przedstawicielstwa zagraniczne, które dziś działają już w Brukseli, Frankfurtzie i Londynie. BGK ma unikalne doświadczenie w finansowaniu, inwestowaniu, udzielaniu poręczeń i gwarancji oraz dystrybucji funduszy unijnych. Odgrywa znaczącą rolę w realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest kluczowym dokumentem w polityce gospodarczej Polski. Podstawą działalności BGK jest odpowiedzialny, etyczny i zrównoważony biznes, dlatego Bank podejmuje szereg inicjatyw promujących przedsiębiorczość, innowacje, ekologię oraz uczciwe traktowanie pracowników, partnerów i klientów.